

Regeringen
Klimat- och näringslivsdepartementet

Yttrande över rapporten ”Framtidens kapacitetsmekanism för att säkerställa resurstillräcklighet på elmarknaden”

Er beteckning: KN2023/02811

Bakgrund

Sverige har ett tilltagande problem med resurstillräckligheten på elmarknaden, vilket innebär perioder med höga elpriser och en ökad risk för effektbrist och påföljande förbrukningsfrånkoppling.

Den nuvarande effektreserven är upphandlad till och med vintern 2024/25. Därav har Svenska Kraftnät lämnat förslag på en utformning av en kapacitetsmekanism med förutsättningar att ersätta effektreserven efter den 16 mars 2025 och att säkerställa resurstillräcklighet i enlighet med tillförlitlighetsnormen för Sverige. Svenska kraftnät bedömer att införandet av en väl utformad kapacitetsmekanism kan bidra till att förbättra incitamenten för investeringar.

Om förslagen som presenteras i rapporten genomförs utgör det en betydande förändring av svensk elmarknad. Svenska kraftnät har ännu inte haft möjlighet att genomföra en fullständig konsekvensutredning av förslagen.

Övergripande synpunkter

Svenska kraftnät bedömer att en energy-only-marknad under rådande omständigheter inte kan leverera all den flexibilitet som behövs för att nå tillförlitlighetsnormen. För att möjliggöra energiomställningen utan att kompromissa på uppfyllelse av tillförlitlighetsnormen bedömer Svenska kraftnät att en kapacitetsmekanism fortsatt behövs efter 2025 och att en marknadsomfattande kapacitetsmekanism bör införas på sikt. Länsstyrelsen i Halland delar denna bedömning.

Länsstyrelsen ser med mycket stor oro på de analyser som presenterades i ERAA 2022. Att den förväntade förlorade lasten uppgår till 1,9 timmar i SE3 och 2,0 timmar i SE4 redan 2025 är mycket problematiskt och förväntas få allvarliga konsekvenser regionalt. Näringsliv och samhällsviktiga verksamheter skulle drabbas hårt vid effektbrist. Likaså skulle höga elpriser drabba såväl näringsliv och offentliga aktörer som

enskilda hushåll och civilsamhälle. Dessutom ökar risken för effektbrist kraftigt efter 2025 enligt såväl ERAA 2022 som Svenska kraftnäts kortsiktiga marknadsanalyser.

Länsstyrelsen menar därför att det behövs mer planerbar produktionskapacitet i SE3 och SE4 redan under 2020-talet. Länsstyrelsen efterfrågar även åtgärder för att öka efterfrågefleksibilitet och lagring av energi. I sammanhanget vill Länsstyrelsen påtala att ett robust energisystem är en central del av totalförsvaret.

Länsstyrelsen har inte förutsättningar för att detaljkommentera de förslag som presenteras. Därför välkomnar länsstyrelsen en mer fullständig konsekvensutredning av förslagen.

Länsstyrelsen tillstyrker att Svenska kraftnäts mandat bör utökas till att planera, utforma och vid behov upphandla en kapacitetsmekanism så att tillförlitlighetsnormen uppfylls på kort och lång sikt.

Allmänna synpunkter

2.3.1.2 Utmaningar för investeringar och resurstillräcklighet på en energy-only-marknad

Svenska kraftnät skriver att efterfrågan på elmarknaden historiskt varit i stort sett okänslig för marknadspriset, åtminstone sett i det kortare perspektivet. Länsstyrelsen vill dock påtala att den senaste vintern visat att efterfrågan på el till viss del är elastisk och att tydliga marknadssignaler påverkar elförbrukningen. Samtidigt ska påtalas att stoppad industriproduktion har stark negativ påverkan på samhällsekonomin och att höga elpriser slår hårt mot flera aktörer.

4.2 Centraliserad eller decentraliserad kapacitetsmarknad

Länsstyrelsen delar Svenska kraftnäts bedömning att en centraliserad upphandling av kapacitet är att föredra i en svensk kontext eftersom det möjliggör ett bättre utnyttjande av överföringskapacitet mellan elområden, minskad byråkrati och transaktionskostnader såväl som bättre förutsättningar för måluppfyllelse hos centralplaneraren jämfört med alternativet.

4.4.2 Miljökrav vid upphandlingen

Länsstyrelsen instämmer i Svenska kraftnäts slutsats att regeringen bör överväga om det är motiverat att ställa hårdare krav avseende koldioxidutsläpp än EU:s minimikrav. Detta för att undvika nyinvesteringar i fossilbaserad elproduktion. Gaseldade kraftverk bör dock tillåtas under förutsättning att de eldas med biogas eller annat biobränsle.

5.2 Övergångslösning

Då nuvarande effektreserv är upphandlad till vintern 2024/2025 och då flera analyser pekar på en ökad risk för effektbrist redan i mitten av 2020-talet, framhåller Länsstyrelsen vikten av att en övergångslösning snarast kommer på plats.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Brittis Benzler med energi- och klimatsamordnare Patrik Ekheimer som föredragande. I handläggningen har också länsråd Jörgen Peters och enhetschef Cecilia Engström medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia

kn.e.remissvar@regeringskansliet.se

par.lyden@regeringskansliet.se